Mid-Djarju Tiegħi

(*Ta'* Ġużè' Ellul Mercer)

Il-Ħadd, 8 ta' Settembru, 1940.
"Il-Vitorja"

FIT-TIFKIRIET bil-miktub tas-snin twal li qatta' l-ħabs minħabba l-fehmiet pulitiċi tiegħu, il-kittieb Taljan Silvio Pellico mar igħid li ma hemmx ħaġa li tnikktek aktar minn dik li f'waqt ta' hemm kbir tiftakar fil-hena taż-żmenijiet l-imgħoddija*.

Dan il-ħsieb għoli tal-Pellico rajt is-sewwa tiegħu bosta drabi f'dawn it-tliet xhur koroh li għaddew minn fuqna; u aktar u aktar f'xi jiem bħal dawk tal-bieraħ u tal-lum.

Il-Vitorja! Festa ta' kollha kemm huma l-Maltin; festa Nazzjonali mfakkra fl-imgħoddi bl-akbar wiri ta' qima għal misserijietna l-qalbiena; ta' mixegħla, ta' ferħ u ta' għors, l-aktar min-nies ta' l-Isla — il-lum saret jum ta' niket, ta' ħerba u ta' mewt.

Il-bieraħ filgħodu, uħud min-nies mill-Isla, li joqogħdu hawn f'Birkirkara fil-qrib ta' fejn noqgħod jien, ħassew d-dmir li mqar għal dawn il-jumejn, jerġgħu lura lejn il-belt tagħhom biex iqimu lill-Madonna tal-Vittorji; u b'qalbhom ittaqtaq irħewlha lejn l-Isla biex igħaddu dawn il-jumejn fi djarhom u f'pajjiżhom.

Jew għaliex it-Taljani għażlu għal ta' l-apposta dan il-jum, jew għaliex ix-xorti riedet hekk, fin-nofs siegħa ta' fuq nofs innhar sewwa, ġie mħabbar hawn f'Lascaris fejn naħdem jien, li ħamsa u tletin ajruplan Taljan kienu resqin lejna minn ġox-xlokk; u li kull min jista', jaqbillu jieħu kenn.

Il-ħbit beda ftit minuti wara. Jingħad li twaddbu 'l fuq minn 30 bomba esplosiva, ta' daqs aktarx kbir, fuq it-Tarzna, fuq l-Isla, fuq il-Birgu, lejn Ħaż-Żabbar u l-Kalkara.

Mix-xelter ta' Lascaris fejn kont jien, li jiġi biswit Sant'Anġlu sewwa, il-ħbit inħass ikrah; aħseb u ara x'ħassew dawk li kienu taħtu sewwa.

---

* Hekk ukoll il-poeta Dante li għanna:
Nessun maggior dolor che ricordarsi
Del tempo felice nella miseria.

Iġġarrfu l-Armerija, l-iskola tal-Gvern, u bosta bini ieħor.

Marija Pisani—ta' 27 sena—u tliet uliedha, ta' bejn sena u nofs u ħames snin, intradmu l-Birgu f'dar fejn kienu qed jieħdu kenn, u tilfu ħajjithom l-erbgħa. Min jaf x'ġarrab żewġ dik l-imsejkna—Ġużeppi—suldat f'riġment tal-Maltin, meta waslitlu aħbar hekk qalila!

Tnejn min-nies oħra, mara u raġel, indarbu sewwa u wara mietu. Għadd ta' nies indarab ħafif. Kien hemm, bħalma ġa għidna qabel f'dawn it-tifkiriet, min ħelisha tassew b'miraklu.

Wieħed minn dawn kien Ċikku Casaletto, minn l-Isla. Dan ma marx jieħu kenn xħin saffru s-sireni. Xħin in-nar beda jżid u sema' ħoss il-bombi fil-qrib, qatagħha li joħroġ mid-dar u jmur f'xelter. Waqt li kien qed jiftaħ il-bieb ta' barra, niżlet bomba fuq daru sewwa. Ġarrfet in-naħa ta' wara tad-dar, ġiet fuq sodda fil-kamra fejn qabel kien hu, faqgħet il-qiegħa ta' l-art, baqgħet neżla f'bir mimli ilma; u ma xkattatx. U Casaletto ħelisha b'qatgħa kbira biss.

It-tarzna ġarrbet xi ħsara, skond l-aħbar uffiċjali. Kif jista' jkun li le!

Min inqabad f'dan il-ħbit, twerwer. Dawk li kienu niżlu mill-irħula biex iqattgħu l-jiem tal-festa fl-Isla jew fil-qrib, reġgħu lura lejn djarhom ħin bla waqt, b'demmhom imħassar.

F'dan il-ħbit it-Taljani tilfu *bomber*. Intlaqat mill-kanuni ta' l-artillijeri Maltin, niżel il-baħar u għereq b'erbgħa min-nies fuqu.

Nhar l-Erbgħa li għaddew, 4 ta' Settembru, 1940, ħadt aħbar li ftit hawn min jaf biha, u li ħassbitni sewwa. Filgħodu kienu taqbida qrib Malta, bejn ajruplani Taljani u Ingliżi. L-Ingliżi qalu li t-Taljani marru minn taħt, tilfu *bomber* u aktarx żewġ ajruplani tal-ġlied.

Fis-sitta ta' filgħaxija reġgħu saffru s-sireni.

Minn fuq il-bieb tad-dar tiegħi, rajt seba' ajruplani, li ħsibthom Taljani, neżlin għal rashom, wieħed wara l-ieħor, x'imkien lejn ix-xlokk tal-Gżira. Billi f'dak il-waqt kien qed isir sparar qawwi fuqhom, ħsibt li ġew milqutin ilkoll mita rajthom jgħoddsu dritt ġo l-art. Iżda ma kienx hekk.

Smajt il-ħoss tal-bombi jixkattaw, rajt sħab ta' trab fl-ajru, u ftit wara, ilmaħthom telgħin qishom isqra, ħfief u lventi, wieħed wara l-ieħor: u bit-tiri kollha li kienu qalgħu reġgħu marru mnejn ġew.

L-għada ħadt l-aħbar li dawn kienu l-imsemmijin makni Ġermaniżi *Stukas*—ajruplani hekk imsejħin *għaddasa*—ħfief daqs tal-ġlied, jerħu l-bombi u jiġġieldu; u jimxu kemm iridu.

Tgħid bdew resqin lejna l-Ġermaniżi? Hawn "il-post" fejn naħdem jien, ma jaħsbuhiex hekk. Igħidu li aktarx il-bdoti ta' dawn l-*Istukas* kienu Taljani, imħarrġin mill-Ġermaniżi.

Xi nofs siegħa ilu—għal ħabta ta' l-*Ave Maria* jew ftit qabel—il-ġeneral Sir William Dobbie, Gvernatur ta' Malta, qal erba' kelmiet sbieħ fuq ir-*Rediffusion* biex ifakkar dan il-jum storiku. Xebbah in-niket u d-dwejjaq u l-qlubija ta' Missirijietna fl-1565, ma' dawk tagħna tal-lum. Heġġeġ lil kulmin kien qed jisimgħu biex jagħmel ħiltu, sakemm negħilbu dawn iż-żmenijiet koroh u l-egħdewwa li qed jitqabdu magħna; u qal li bil-għajnuna t'Alla l-Imbierek u bit-talb imħeġġeġ tagħna, għad nistgħu naslu biex inrażżnu lil dawn l-egħdewwa u nirbħu.

J'Alla jkun hekk!